

[Kristian Nygaard.]

end de selv havde bedt om og Ministeren foreslaaet, skyldtes det bl. a., at man fra alle Sider erkendte den store, værdifulde Indsats paa Folkeoplysningens Omraade, der blev øvet paa disse Skoler, men man forstod ogsaa, at der stadig krævedes øget Dygtighed af de enkelte Samfundsborgere baade i offentlig og privat Virksomhed. Loven af 29. April ændredes paa ny i 1919. Priserne var i Krigsaarene steget meget stærkt, og Elevbetalingen var sat op til næsten det dobbelte, og da Tilslutningen til Skolerne efter Krigen var stærkt stigende, ønskede Skolerne Beløbet til Elevunderstøttelsen sat op. Den ny Lov gav Mulighed for at yde et Beløb, der svarede til 35 Kr. pr. Maaned for Halvdelen af de Elever, der søgte Højskoler, Landbrugs- og Husmandsskoler, dog maatte Beløbet ikke overstige 620 000 Kr.

Paa Grund af en uheldig Fordelingsmaade gennem Amtsskoleraadene naaede man sjælden op til Uddeling af det fulde Beløb. Først i 1938 blev de 620 000 Kr. forhøjet til 720 000, og da man samtidig enedes om en mere fornuftig Tildelings- og Fordelingsmaade, viste det sig, at der blev Brug for endnu flere Penge til Understøttelse til trængende Elever; fra 1936 til 1941 er Understøttelsesbeløbet steget fra 530 000 Kr. til 1 108 000 Kr. Her er altsaa Tale om en Stigning til mere end det dobbelte paa de 5 Aar.

Det Lovforslag, vi her behandler, betegner sikkert de mest gennemgribende Ændringer, der endnu har været gennemført, af Højskoleloven; men da det er omtrent enslydende med det Forslag, som Ungdomsudvalget af 10. Januar 1939 har udarbejdet, tør man vel regne med, at de paagældende Ungdomsskolers Ledere anerkender de foreslaaede Lovændringer, da Folkehøjskolens Forstandere var stærkt repræsenteret i Ungdomsudvalget.

De nye Bestemmelser samler sig i særlig Grad om at forbedre de økonomiske Arbejdsvilkaar for de Kvinder og Mænd, der har stillet deres Kræfter til Raadighed i Folkehøjskolens og Landbrugsskolens Tjeneste, men dernæst er det ogsaa Hensigten at skabe bedre Vilkaar for Eleverne, saa det ikke alene bliver lettere for Ungdommen fra de Kredse, der hidtil i særlig Grad har søgt Skolerne, at komme dertil, men man ogsaa kan regne med, at den Forøgelse af Elevantallet, der i de sidste Aar er kommet fra Købstæderne, fremdeles maa vise sig. Det er min Erfaring, at det kan være af meget stor Værdi, at Ungdommen fra Land og

By faar Lejlighed til at mødes i Folkehøjskolen, hvor de ikke mindst gennem Kammeratskabet faar rig Lejlighed til at faa Kendskab til de forskellige Forhold, der paa mangfoldige Omraader gør sig gældende i Land og By.

De økonomiske Forbedringer, der her er Tale om, rører ikke ved Folkehøjskolens og Landbrugsskolens indre Frihed. Naar Lovforslaget gennemføres, vil det fremdeles være saaledes, at Forstanderen frit kan vælge sine Lærere med eller uden Eksamen, kan afskedige dem, hvis det bliver nødvendigt, kan lægge sin Timeplan og lede Undervisningen under samme frie Former som hidtil; paa den Side bliver Sikkerheden heller ikke i Fremtiden større, end at det staar i Elevernes Magt at holde sig borte fra en Skole, og saa maa den standse trods alle Støtteforanstaltninger. Der er saaledes ingen som helst Grund til at frygte for, at de økonomiske Forbedringer, der her er Tale om, skal forlede Højskolens Forstandere og Lærere til at lukke sig inde og afsondre sig fra Folket og føle sig økonomisk uafhængige. Men der er Grund til at tro, at den alt for haarde Kamp, der mange Steder har været ført for at holde Skolen oven Vand, vil blive mildnet til Gavn for alle Parter. Den øgede økonomiske Støtte maa naturligvis aldrig gives paa Bekostning af Højskolens aandelige Frihed, men jeg vil gerne tilføje, at den økonomiske Støtte, som Regering og Rigsdag til enhver Tid kan enes om at yde, som Regel ikke vil føles saa trykkende af den enkelte Forstander som den økonomiske Hjælp, der ydes fra privat Side.

Med Hensyn til Statens økonomiske Støtte bliver der nu Tale om tre Former: direkte Tilskud, Støtte til Skoleophold og Statslaan. Som direkte Tilskud ydes der efter Forslaget et Grundtilskud; der er ens for alle godkendte Skoler, nemlig 500 Kr. Ungdomsudvalget havde foreslaaet denne Sum sat op til 1 000 Kr., og det glæder mig, at tidligere Ordførere har udtalt Ønske om, at man her vil følge Ungdomsudvalget. Det er naturligvis rigtigt nok, som det er sagt, at 500 Kr. ikke betyder saa meget paa en stor Højskoles Budget, men det betyder ikke saa lidt for de mindre Skoler, og hvis vi bliver ved de 500 Kr., vil det mærkes langt stærkere for de smaa end for de store Skoler.

Selv med de Priser, vi har nu, er det næppe en daarlig Forretning at drive en stor Højskole eller Landbrugsskole med 100—150 eller endnu flere Elever, og det er i det hele taget et Spørgsmaal, om saa-